

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 17/11 06 om fødevarepolitik i et forbrugerperspektiv.

(Redegørelse nr. R 4).

Familie- og forbrugerministeren (Lars Barfoed):

INDLEDNING

Regeringens mål på det fødevarepolitiske område er at fremme danskernes sundhed via ernæringsrigtig kost og ved at sikre forbrugerne kvalitet og sikkerhed på fødevareområdet. En forudsætning for at indfri disse mål er, at rammebetingelserne er i orden. Regeringen vil derfor fokusere på tilgængelighed, gennemsigtighed, ansvarlighed og forskning som midler til at indfri sit mål.

Tilgængelighed af viden og sunde fødevarer er nødvendig for at styrke forbrugerne, så de har mulighed for at træffe det sunde valg hver dag. Hvis forbrugerne skal inspireres til en sund livsstil, er det på den ene side afgørende, at de er velinformerede i forhold til, hvad der er sundt, og på den anden side har adgang til gode fødevarer og sund mad i hverdagen.

Forbrugerne har krav på *gennemsigtighed*, så de kan vælge deres fødevarer ud fra kulturelle, etiske og økonomiske hensyn. Det er væsentligt, at forbrugerne har adgang til letforståelige informationer om, hvor, hvordan og af hvem varerne er produceret. Forbrugerne skal samtidig kunne forvente og stole på, at fødevaren lever op til den kvalitet, som fremgår af varens mærkning og indpakning.

En høj fødevarer sikkerhed skal fastholdes gennem *ansvarlighed*. Det er regeringens ønske, at forbrugerne kan have tillid til, at de fødevarer, de køber, er i orden. Det skal ske gennem ansvarlighed hos både fødevarermyndigheder, fødevarerproducenter, importører, detailhandlen og forbrugerne selv. Parterne indgår i et samspil, der skal sikre, at forbrugerne trygt kan indtage såvel de fødevarer, der er produceret i Danmark, som dem, der er produceret i udlandet.

Gennem *forskning* på fødevare- og veterinærområdet fremmes og understøttes ny viden om sundhed, kvalitet og sikkerhed. Derved skabes grundlag for udvikling af nye produkter. Dette giver forbrugerne de bedste betingelser for også fremover at træffe de rette valg.

Den første fødevarepolitiske redegørelse efter dannelsen af Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender sætter forbrugerne i centrum. Redegørelsen indeholder 36 initiativer, som regeringen vil gennemføre de kommende år.

1. TILGÆNGELIGHED – EN NØGLE TIL BEDRE SUNDHED FOR ALLE

Sund livsstil er en investering, som bør være oplagt for den enkelte. En sund livsstil fremmer både her og nu og på sigt et liv med overskud og godt helbred, større valgfrihed og færre begrænsninger. Sund livsstil medfører velfærd for den enkelte, men også for samfundet som helhed.

Regeringen vil målrettet arbejde for at fremme tilgængeligheden af viden om sund livsstil og på at fremme udbuddet af sunde fødevarer, så det sunde valg også bliver det lette valg i hverdagen. Det skal bl.a. ske ved at understøtte indsatsen i institutioner, skoler, lokalsamfund og virksomheder. Et tæt samarbejde mellem myndigheder, organisationer og private virksomheder er en forudsætning for at indfri målsætningerne. Partnerskaber mellem myndigheder, organisationer og private

virksomheder har igennem de senere år været et effektivt redskab i indsatsen. Regeringen vil også i de kommende år prioritere partnerskaber i indsatsen for at fremme sunde kostvaner og sund livsstil.

Samfundet har en stor opgave foran sig for at finde løsninger på borgernes stigende overvægt. Motions- og Ernæringsrådet fremlægger i 2007 et forslag til en strategi til forebyggelse af overvægt blandt børn og unge. Monitoreringen af udviklingen på områderne kost, motion og overvægt vil i de kommende år blive styrket. En styrket monitorering vil løbende gøre det muligt at vurdere de nationale, regionale og kommunale indsatser.

1.1 Sunde børn – en god start på livet

Det er i vid udstrækning i barndommen og de tidlige ungdomsår, at voksenlivets sundhedsvaner fastlægges. Hvis børn i en tidlig alder får indarbejdet gode og fornuftige vaner, vil disse ofte holde ind i voksenlivet. Målsætningen er, at børn spiser sundt og har et naturligt forhold til bevægelse. Det skal være naturligt for dem at bevæge sig i det daglige gennem leg og idræt, og det skal være naturligt for dem at gå eller cykle til skole og fritidsinteresser. Daginstitutioner, skoler og den kommunale sundhedstjeneste har et medansvar for at realisere dette mål, men det primære ansvar ligger hos forældrene.

Det er afgørende, at viden og formidlingsredskaber er til rådighed for forældre, sundhedsplejersker, pædagoger og lærere. Der lægges specielt vægt på redskaber, der er velegnede til forældre i udsatte grupper.

- Fortsat fokus på forældres vidensniveau om betydning af deres børns kost og motion

Den nuværende indsats for at sikre, at forældre har et tilfredsstillende vidensniveau om betydningen af sund mad og motion for deres børn skal fortsættes og udvikles.

Mange kommuner og kommunale institutioner tager allerede i dag et medansvar for børnenes kostvaner og deltagelse i fysisk aktivitet. Regeringen vil med en række tiltag understøtte kommunernes arbejde med at fremme en sund livsstil via kost og motion for børn og unge.

- Kommunal kost- og motionspolitik for børn og unge

Der vil blive udarbejdet et samlet vejledningsmateriale til kommunerne for at understøtte dagtilbud, skoler og fritidsordningers arbejde med at fremme kost og motion. Materialet skal gøre det lettere for den enkelte kommune at arbejde med formulering af en kost- og motionspolitik for børn og unge.

- Forældrebetalte madordninger i dagtilbud og skoler

Regeringen ønsker, at børn så vidt mulig i dagtilbud og skoler i løbet af få år kan købe et sundt måltid mad midt på dagen, som et alternativ til madpakken. Madordningerne skal fuldt ud finansieres af forældrene. Der vil årligt ske en kortlægning af antallet af dagtilbud og skoler, der har kostpolitikker og/eller madordninger.

- Anvendelse af midlertidig kommunal låneramme til investeringer i skolers kantinekøkkener

For at understøtte indsatsen med at etablere madordninger på skoler, har regeringen understreget, at den midlertidige kommunale låneramme, der vedrører anlægsudgifter på skoleområdet, også kan anvendes til finansiering af renovering og etablering af kantinekøkkener i skoler.

- Kampagne for skolefrugt

Regeringen vil i forbindelse med skolestart i efteråret 2007 iværksætte en landsdækkende kampagne for skolefrugt. Kampagnen skal henlede opmærksomheden på, at det er sundt at spise frugt.

- Rådgivning til kommuner og kommunale institutioner

Rådgivning om kost og motion til kommuner og kommunale institutioner vil blive styrket. Det vil ske inden for rammerne af Fødevarestyrelsens »Alt Om Kost-rejsehold« og Sundhedsstyrelsens projekt »Kommuner i bevægelse«.

Regeringen støtter fuldt ud det ultimatum, som EU-kommissionen har stillet til industrien om, at

al markedsføring af såkaldt »junk food« (usunde fødevarer) rettet mod børn bør bringes til ophør. Regeringen støtter ligeledes EU-kommissionens udmelding om, at der skal udarbejdes regler på området, hvis dette ikke sker på frivilligt initiativ fra fødevarerbranchen.

Mulighederne for frivillig selvregulering skal afdækkes, dels i tillid til fødevarerindustriens ønske om at påtage sig et medansvar, dels ud fra en betragtning om, at reklamemediernes grænseoverskridende karakter gør det til et vanskeligt område at regulere gennem national lovgivning. Ved markedsføring målrettet børn tænkes især på reklamer før og efter børneudsendelser i TV, reklame i børnemagasiner og -blade samt internetsider målrettet børn.

- *Stop for målrettet markedsføring til børn af usunde fødevarer.*

Markedsføring af usunde fødevarer målrettet børn skal stoppes. Målsætningen er, at det danske fødevarerhverv ad frivillighedens vej – og senest ved udgangen af 2007- opfylder dette ønske. Vurderingen af, hvad der må betragtes som usunde fødevarer, vil kunne tage afsæt i de kriterier, der er opstillet for den ny ernæringsmærkning.

1.2 Sundere familier

Tilgængelighed handler både om tilgængeligheden af sunde valgmuligheder, men også om tilgængelighed af den fornødne viden til at træffe sunde valg i hverdagen. Der vil fortsat være behov for en generel oplysningsindsats om de officielle kostråd og formidling af målrettet oplysning til grupper i befolkningen med særlige behov.

- *Oplysningsindsats om de 8 kostråd*

Der vil i de kommende år blive lagt vægt på at udbrede kendskabet til kostkompasset og de 8 kostråd. I 2007 igangsættes et partnerskab, der skal få danskerne til at spise mere fuldkorn. Partnerskabet er et samarbejde mellem staten, fødevarerindustrien og sundhedsfremmende foreninger. Herudover vil der i de kommende år være fokus på at udbrede kendskabet til det kostråd, der handler om at begrænse indtaget af sukker.

- *TV-koncept med fokus på viden og færdigheder*

Som led i arbejdet med at fremme børns, unges og deres forældres sunde kostvaner bidrager det offentlige til udviklingen af et tv-koncept, der sætter fokus på børns viden og kunnen i forhold til at tilberede sund mad og kendskab til god køkkenhygiejne. Programmerne udfordrer børnene på deres dygtighed og evne til at lære af hinanden. Konceptet vil også kunne indgå i skolernes undervisning.

Indsatsen for at fremme sunde kostvaner og sund livsstil går også via arbejdspladser.

Virksomhederne er opmærksomme på værdien af sunde og raske medarbejdere og gør allerede i dag en indsats for at sikre tilgængeligheden af sund mad og muligheder for motion i tilknytning til arbejdspladsen.

- *Alle statslige arbejdspladser skal have en kostpolitik*

Alle statslige arbejdspladser skal inden udgangen af 2008 formulere en kostpolitik. Der vil blive udarbejdet relevante vejledninger, herunder retningslinjer for kantinemad og mødeservering. Der vil også blive gjort en indsats for at udbrede retningslinjerne blandt kommunale og private arbejdsgivere.

Udviklingen i e-handel og abonnementsordninger har fremmet tilgængeligheden af kvalitetsfødevarer. Der er sket en stigning i udbuddet af fødevarer på nettet, bl.a. lokale specialiteter og økologiske produkter. Via abonnementsordninger med »kasser« leveret til døren er det i dag muligt for forbrugere, arbejdspladser, skoler og daginstitutioner at abonnere på friske grøntsager, brød, fisk m.m. Forbrugerne får herigennem mulighed for at vælge en anden indkøbsform, der kan være med til at lette dagligdagens pres. Herudover får alle uanset bosted adgang til et større udbud af produkter.

1.3 Sundhed og trivsel for de ældre

I alderdommen ændres behovene og mulighederne for kost og motion. Det er vigtigt at sikre de ældre gode rammer for at vælge rigtigt i hverdagen. Langt hovedparten af de ældre klarer sig i eget hjem og varetager på egen hånd indkøb og madlavning. Raske velfungerende ældre kan nyde godt af de samme kostråd, som gælder for alle andre raske voksne borgere.

For nogle ældre kan det imidlertid være nødvendigt med en kostomlægning for at sikre, at de dagligt får den rigtige næring. Det kan fx være i forbindelse med akut eller kronisk sygdom, eller fordi de ældre generelt er småtspisende. Ældre er mere sårbare over for fejlnæring, og mangel på tilstrækkelig næring kan derfor forværre tilstanden og gøre det vanskeligere at få den ældre på rette kurs igen. Det er afgørende at ældre menneskers mad er ernæringsrigtig, energitæt samt ikke mindst appetitlig og velsmagende.

- *Målrettet og forebyggende information om sundhed til de ældre*

Der udarbejdes en målrettet informationsindsats om ældres sundhed bl.a. via hjemmesiden Alt om Kost. De velfungerende ældre skal have information om, hvad der generelt er ernæringsrigtig kost og hvilken kost, der er mest hensigtsmæssig i perioder med sygdom eller svækkelse.

- *»Best Practice« og retningslinjer for sund kost til ældre*

Der skal ske en styrket vidensopsamling om »best practice« inden for kost til ældre (sygehuse, leve-bo-miljøer, madudbringning til ældre og plejehjem). Med afsæt heri vil der blive udarbejdet vejledende retningslinjer for sund kost til ældre, der både tilgodeser de ældres behov og ønsker og samtidig giver de ældre mulighed for at få sund og varieret mad hver dag.

2. GENNEMSIGTIGHED – FORBRUGERENS VEJ TIL AT TRÆFFE KVALIFICEREDE VALG

Forbrugerne skal sikres reelle valgmuligheder, når de skal vælge deres fødevarer. De skal have friheden til at vælge, om de vil have frugt og grønt dyrket under hensyn til miljøet og en bæredygtig udvikling samt om de vil have færdigvarer eller fødevarer med særlige ernærings- eller sundhedsmæssige egenskaber.

Den oplyste forbruger er den bevidste forbruger, der kan træffe valg ud fra sin egen og sin families definition af kvalitet. Denne frihed til at vælge forudsætter et gennemsigtigt marked, hvor fødevarerne er mærket med korrekte og fyldestgørende informationer, og hvor forbrugerne ikke vildledes. Gennemsigtighed handler herudover om at producenter og detailhandel på markedsvilkår ansøres til at mærke eller positivt anprise, at den enkelte fødevarer er i overensstemmelse med bestemte etiske eller kulturelle forhold. Forbrugerne skal have de oplysninger, der er nødvendige for at vurdere, om produktet har netop de egenskaber eller den sammensætning, forbrugeren efterspørger.

Opfattelsen af, hvad der er kvalitet i en fødevarer, afhænger af den enkelte forbrugers kvalitetsparametre og varierer gennem livet. Kvalitet handler bl.a. om smag og nydelse. Men kvalitet forbindes også med forbrugernes holdninger til, om produktet og de underliggende produktionsprocesser lever op til den enkeltes værdiopfattelser vedrørende fx etik, økologi, dyrevelfærd og fair trade. Samtidig indeholder kvalitetsbegrebet en række målbare egenskaber som bl.a. renhed, friskhed og næringsværdi.

Økologi er i dag et veletableret koncept, hvor forbrugerne har en god basisviden om økologiske fødevarers særlige egenskaber bl.a. i forhold til miljø og dyrevelfærd. Forbrugerne har hermed mulighed for at vælge eller fravælge økologiske fødevarer på et oplyst grundlag.

Et stigende udvalg af varer fra forskellige lande har på den ene side betydet, at den danske forbruger har mange valgmuligheder. På den anden side har det ført til, at forholdet mellem sælger og køber er blevet mere anonymt og mindre gennemsigtigt. Tidligere stod den nærtliggende landmand eller den lokale slagter og grønthandler som garant for kvaliteten af fødevareren. I dag er det kun få forbrugere, der kender producenten eller sælgeren af de varer, der lægges i

indkøbskurven.

Samtidig med denne udvikling ses en tendens til, at flere supermarkeder opretholder eller genskaber den personlige kontakt mellem sælger og køber ved at have en slagter-, oste- og/eller fiskehandel i butikken. Det er også en kendsgerning, at forbrugerne i stigende omfang efterspørger specialprodukter, herunder fødevarer med en særlig historie.

2.1. Nye krav til mærkningsoplysning

For mange forbrugere foregår indkøbene så hurtigt, at der ikke altid er tid til at læse varedeklarationerne og sætte sig ind i de ofte uoverskuelige oplysninger – og mange tænker måske heller ikke over det. Andre forbrugere søger mest mulig information i indkøbssituationen.

Regeringen arbejder både nationalt og på EU plan for, at det skal være nemmere for forbrugerne at gennemskue fødevarens ernæringsmæssige sammensætning og nemmere at skelne mellem sunde og usunde fødevarer. De fælles EU-regler om mærkning af fødevarer er under revision og regeringen arbejder målrettet for at få gennemført danske mærkesager.

Regeringen lancerer i januar 2007 et nationalt ernæringsmærke. Ernæringsmærket er et frivilligt mærke, som fødevarerproducenterne, detailhandlen og alle der deltager i produktion og markedsføring af fødevarer, kan benytte. Mærket udtrykker en vurdering af fødevarernes samlede ernæringsmæssige egenskaber, og forbrugerne vil ved hjælp af mærkets inddeling i kategorierne »Mest«, »Mindre« og »Mindst« kunne se, hvilke fødevarer, der udgør et sundt valg i hverdagen, og hvilke der bør indtages i mere begrænsede mængder.

Flere EU-lande er begyndt at vise interesse for at etablere ernæringsmærkningsordninger. En koordineret EU-indsats på området vil sikre en bedre gennemslagskraft hos de europæiske forbrugere. Danmark vil kunne drage nytte af sine erfaringer med et nationalt ernæringsmærke og vil bidrage aktivt til udviklingen af et fælles EU-ernæringsmærke.

- Etablering af ernæringsmærke

Etableringen af et ernæringsmærke er et supplement til den generelle ernæringsoplysning, og vil blive et værdifuldt redskab i bestræbelserne på at øge forbrugernes viden om fødevarer.

Næringsdeklaration er også afgørende som oplysningskilde for forbrugerne i det daglige indkøb, og mange fødevarer er i dag mærket med en næringsdeklaration. Ved hjælp af næringsdeklarationen kan forbrugerne sammenligne energi- og næringsindhold i forskellige fødevarer. Mærkning med næringsdeklaration bør være obligatorisk og gælde for alle fødevarer, så forbrugerne får de fornødne oplysninger om fødevarens sammensætning.

- Obligatorisk næringsdeklaration

Regeringen arbejder for at gøre mærkning af fødevarer med næringsdeklarationer obligatorisk i EU.

Regeringen har i EU-regi taget initiativ til nye mærkningsregler på en række områder, der skal hjælpe forbrugerne til at få oplysninger om bl.a. fødevarens ingredienser, om overfladebehandling med fx pesticider, korrekt håndtering i hjemmet samt om fersk kød tidligere har været frosset.

Særligt på kødområdet har der vist sig at være behov for at skærpe mærkningsreglerne.

Regeringen har opfordret EU-Kommissionen til at indføre skrappe regler, så det sikres, at forbrugerne kan træffe et oplyst valg om det kød, de lægger i indkøbskurven. Forbrugeren skal bl.a. kunne se, hvornår det kød, de køber, er blevet produceret. Det skal således være let for forbrugerne at gennemskue, hvor gammelt kødet reelt er.

- Skrappe regler for mærkning af kød

Regeringen arbejder for, at der nationalt og i EU indføres skrappe regler for mærkning af kød, så forbrugerne kan gennemskue og føle sig trygge ved deres valg.

Regeringen støtter arbejdet med at fremme obligatorisk anvendelse af det fælles økologimærke i EU, for at lette samhandlen med økologiske produkter. Herved bliver økologiske fødevarer let

genkendelige i hele EU.

God forbrugerinformation og gennemsigtighed vil betyde, at forbrugerne kan få adgang til oplysninger vedrørende fx produktets baggrund, produktionsforhold og handelsvilkår. For forbrugerne kan sådanne oplysninger have betydning som købsparameter på linje med oplysning om pris. Sporbarhed skal bruges til at sikre fyldestgørende forbrugerinformation og til at undgå vildledning – især når produktionskæden er lang og kompliceret. Regeringen støtter mest muligt gennemsigtighed på fødevaremarkedet og arbejder i EU-regi for, at ny teknologi som fx RFID (Radio Frequency Identification) kan supplere informationen på den enkelte vare og dermed sikre gennemsigtighed, herunder etisk sporbarhed.

2.2 Undgå vildledning af forbrugere

Der er en lang række andre elementer, der spiller ind, når forbrugerne skal oplyses bedst muligt i forbindelse med køb af fødevarer. Virksomhederne vil gerne sælge deres produkter på en farverig og interessant måde, fx ved at anvende farvestrålende billeder, fængende slogans og ernæringsanprisninger, men forbrugerne skal kunne stole på, hvad mærkningen og markedsføringen af fødevarerne lover. Det er derfor forbudt at lave vildledende markedsføring og vildledende mærkning af fødevarer. Som led i den almindelige fødevarerkontrol foretages løbende kontrol med at forbrugerne ikke vildledes. Herudover gennemføres kontrolkampagner mod vildledende mærkning og markedsføring. Regeringen vil styrke disse kampagner og årligt kontrollere særligt udvalgte fokusområder.

- Styrkelse af indsatsen mod vildledende mærkning og markedsføring

Regeringen vil styrke indsatsen mod vildledning af forbrugerne og derved styrke forbrugersikkerheden og -trygheden.

2.3 Fødevarer tilsat »sundhed« – funktionelle fødevarer og anprisninger

Der er ikke ingen officiel definition af begrebet funktionelle fødevarer. I princippet er alle fødevarer funktionelle, idet de fx slukker tørst og sult, tilfører vitaminer osv. I begrebet funktionelle fødevarer ligger, at fødevarer kan have betydning for vækst, udvikling, kroppens normale funktioner eller for at nedsætte risikoen for bestemte sygdomme.

Fødevarer beriget med sundhedsfremmende egenskaber og tilsat vitaminer kan være en hjælp til personer med særlige helbredsmæssige og ernæringsmæssige behov. Tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer og udvikling af nye fødevarer og fødevaringredienser med specifikke sundhedsfremmende egenskaber er et område med store udviklingsmuligheder. Berigelse kræver særlig opmærksomhed på grund af snitfladen til lægemiddel- og kosttilskudsområdet. Det skyldes bl.a. risikoen for overdosering af vitaminer eller kolesterolsænkende stoffer.

Funktionelle fødevarer handler imidlertid ikke kun om berigelse, men i lige så høj grad om at fjerne eller erstatte fx fedt, sukker eller salt i fødevarer.

Forbrugerne skal have tillid til anprisningerne og kunne vælge fødevarer på et oplyst grundlag. For at beskytte forbrugerne skal der skabes klare rammer for berigelse af fødevarer, for udvikling af fødevaringredienser og nye produkter samt for markedsføringen af produkterne.

Der er vedtaget EU-regler om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer, der over de næste år harmoniserer området for brugen af anprisninger på fødevarer. Ernærings- og sundhedsanprisninger kan bruges til at fremme afsætningen af bestemte fødevarer og kan bidrage til en sundere kost, når informationen er relevant og forståelig for forbrugerne, samt når de anpriste fødevarer lever op til de officielle kostråd. Sundhedsanprisninger skal godkendes på baggrund af videnskabelig dokumentation og må kun bruges, hvis de anpriste fødevarer lever op til fastsatte mindstekrav om fødevarens samlede ernæringsmæssige profil.

- Anprisninger af fødevarer skal være baseret på et veldokumenteret grundlag, og kun fødevarer med helt særlige ernæringsmæssige profiler må anprises

I forbindelse med gennemførelsen af de fælles regler om ernærings- og sundhedsanprisninger på fødevarer skal der stilles høje krav ved fastsættelsen af de ernæringsmæssige profiler som betingelse for anprisning af fødevarer. Samtidig skal der stilles krav om, at disse er baseret på solid videnskabelig dokumentation.

- *Der skal sikres en reel harmonisering af betingelserne for brug af sundhedsanprisninger*
Der skal på EU-niveau hurtigst muligt opnås enighed om de sundhedsanprisninger, der vil kunne komme på positivlisten over anprisninger vedrørende kroppens almindelige funktion og udvikling. Regeringen vil i den forbindelse arbejde for, at der stilles høje krav til dokumentation og forståelighed af disse anprisninger.
- *Tilsætning af vitaminer, mineraler og andre stoffer skal være sundhedsmæssigt forsvarlig*
Gennemførelsen af EU-reglerne om berigelse af fødevarer skal sikre, at tilsætning af vitaminer, mineraler og andre stoffer sker på et sundhedsmæssigt forsvarligt grundlag, så ingen befolkningsgrupper risikerer at indtage for store mængder af de pågældende stoffer.

3. ANSVARLIGHED – GRUNDLAGET FOR FÆLLES SIKKERHED

Forbrugerne har krav på sikre fødevarer. Det gælder både fødevarer, der er produceret i Danmark og i udlandet. Det er virksomhedernes ansvar at producere sikre fødevarer og overholde lovgivningen. Globaliseringen øger behovet for internationale regler med minimumskrav til fødevarer sikkerhed og kontrol.

3.1 Hvordan sikrer myndighederne tryghed hos forbrugerne?

Forbrugerne skal være trygge og have tillid til, at fødevarer virksomhederne lever op til deres ansvar. Derfor er det vigtigt, at fødevarer kontrollen løbende justeres og forbedres, så der kan sættes ind, når der konstateres problemer.

Fødevarer myndighederne har flere roller i forhold til fødevarer sikkerhed. De skal fastsætte regler og håndhæve dem over for virksomhederne. Og de skal oplyse forbrugerne om risici ved valg af fødevarer, om korrekt håndtering af varerne og om forbrugerens eget ansvar i den sammenhæng.

Fødevarer kontrollens arbejde foregår som en risikobaseret kontrol. Fødevarer kontrollen kommer regelmæssigt på virksomhederne, og fokuserer på de elementer, hvor risikoen for fx forurenede fødevarer er størst. Ved at have en risikobaseret kontrol, bruges der færre ressourcer på rutinekontrol i virksomheder, der selv kan og vil overholde reglerne, og samtidig sættes der fokus på problemområder og problemvirksomheder.

Sammenlignet med andre lande er Danmark langt fremme med at opbygge et moderniseret fødevarer kontrolsystem. Åbenhed omkring kontrolresultater som smiley-ordningen er med til at skabe tryghed for forbrugerne i fx deres valg af restaurant, bager eller andet foretrukne indkøbssted.

Danmark har både et veterinært beredskab og et fødevarer beredskab, som er med til at skabe tryghed ved de fødevarer, der sælges i Danmark. Det veterinære beredskab yder en omfattende og effektiv indsats til forebyggelse af mund- og klovsyge, svinepest og andre husdyrsygdomme. Det seneste år har bekæmpelsen været koncentreret omkring BSE og fugleinfluenza. Fødevarer beredskabsenheden, som blev oprettet i 2005, koordinerer den nationale indsats ved fødevarer kriser og ved udbrud af fødevarer bårne sygdomme.

Danmark har i mange år arbejdet aktivt for at reducere forekomsten af Salmonella og Campylobacter i dansk producerede fødevarer, og med salmonellahandlingsplanerne og indsatsen mod Campylobacter er vi nået langt. Der er dog fortsat mange der bliver syge af både Salmonella og Campylobacter, og det er i den forbindelse klart, at skal vi nå videre, må der tages mere omfattende initiativer i anvendelse, både i relation til import og til dansk producerede fødevarer.

- *Handlingsplan mod Salmonella og Campylobacter*

Regeringen og Dansk Folkeparti har besluttet at iværksætte en handlingsplan for at nedbringe indholdet af Salmonella og Campylobacter i dansk kød. Målet er at Danmark skal opnå særstatus i EU vedr. Salmonella i æg og kyllinger. Det betyder i praksis Salmonellafrie produkter på dette område. Danmark vil desuden arbejde aktivt for at udnytte muligheden for at tilbagekalde importeret kød, der fx er inficeret med bestemte typer af bakterier, fra markedet. Herudover skal der udarbejdes nye og mere ambitiøse handlingsplaner for salmonellabekæmpelse for svin og kvæg. Endelig vil regeringen udarbejde en egentlig handlingsplan for reduktion af Campylobacter.

Regeringen indgik i foråret 2006 en aftale om fødevarer kontrollen med Dansk Folkeparti. Aftalen omfatter bl.a. en plan for nultolerance. »Nultoleranceplanen« iværksætter en lang række forbedringer og opstramninger på fødevarerområdet, og er et klart signal til virksomhederne om, at hvis man vil drive fødevarer virksomhed, så skal reglerne overholdes. Der er desuden oprettet et særligt »rejseshold«, der skal foretage en dyberegående kontrol af virksomhedernes regnskaber og dokumenter.

- *Ved brud på reglerne går kontrollen hårdere til værks*

Regeringen har iværksat en lang række initiativer, der gør det muligt at slå hårdere ned på fødevarer virksomheder, der ikke overholder reglerne.

3.2 Fødevarer virksomhedernes ansvar

Det er et helt overordnet princip, at det er fødevarer virksomhedernes og producenterne ansvar at sikre, at fødevarerne lever op til reglerne. Derfor skal alle fødevarer virksomheder have en risikobaseret egenkontrol med fokus på, hvor der kan opstå eventuelle sundhedsfarer i form af kemiske, mikrobiologiske eller fysiske forureninger. Virksomhederne skal med egenkontrollen løbende og på en ansvarlig måde sikre sig, at der er styr på produktionen af fødevarer og på den måde garantere fødevarer sikkerheden og overholdelse af fødevarer lovgivningen.

Fødevarer myndighederne har i løbet af 2006 foretaget en evaluering af egenkontrollen i detailledet i samarbejde med branche- og forbrugerorganisationer. På baggrund af evalueringsarbejdet er der opstillet en bruttoliste over initiativer, der kan bidrage til at lette virksomhedernes arbejde med egenkontrollen, styrke effekten af egenkontrollen i detailvirksomhederne og styrke den offentlige kontrol med detailvirksomhedernes egenkontrol.

Primærproducenterne er første led i den kæde, der skal sikre forbrugerne sunde og sikre fødevarer. Derfor er det blevet understreget i nye hygiejneregler fra EU fra 2006, at kravet om egenkontrol nu også gælder for dem. Primærproducenter skal beskrive og gennemføre en egenkontrol baseret på god hygiejne praksis.

Der arbejdes på at få forhold om dyrevelfærd indlagt i primærproducenterne egenkontrol. Målet er, at landmændene skal kende og være i stand til at håndtere risici i primærproduktionen. Dyrevelfærd er et højt prioriteret område for regeringen, der i 2005 fremlagde en handlingsplan for bedre dyrevelfærd.

- *Egenkontrol i primærproduktionen*

Regeringen lægger stor vægt på, at egenkontrollen dækker hele fødevarer kæden, og vil gennem fortsat dialog og forhandlinger med erhvervet gøre en indsats for, at egenkontrollen bliver gennemført hos primærproducenten.

- *En egenkontrol, der dækker det hele*

Det er vigtigt, at fødevarer virksomhedernes egenkontrol kommer omkring alle sundhedsfarer – både de mikrobiologiske, kemiske og fysiske, men også dækker overholdelse af lovgivningen i øvrigt. Regeringen vil derfor sætte en særlig oplysningsindsats i gang over for virksomhederne om vigtigheden heraf.

- *Fokus på dyrevelfærd*

Regeringen vil øge indsatsen for at fremme dyrevelfærden – dels via det nye dyrevelfærdsrejseshold og dels via et nyt system med egenkontrol i primærproduktionen.

3.3 Forbrugerens ansvar og rolle

Det er vigtigt som forbruger at vide, at den enkelte primærproducent, fabrik, butik, restaurant, forhandler eller importør har ansvaret for, at de fødevarer, de sælger, er i orden.

Forbrugerne har dog også selv et ansvar for, at deres mad er sikker at spise. Uanset hvor godt en fødevare er kontrolleret, kan vi blive syge af maden, hvis den håndteres forkert i hjemmet.

I Danmark arbejder myndigheder og erhverv sammen for at forebygge og bekæmpe fødevarerbårne sygdomme. Selvom vi er nået meget langt, er det en realitet, at der kan være Salmonella og Campylobacter bakterier i fx råt kød. Det er derfor vigtigt, at forbrugerne håndterer, opbevarer og tilbereder fødevarer med omtanke i hjemmet.

3.4 Globaliseringsaspektet – hvordan sikrer vi os

Globaliseringen har stor betydning for vores madvaner. Fødevarer fra hele verden er tilgængelige og inspirerer os, både når vi laver mad til familien derhjemme, og når vi spiser ude. Den øgede globalisering giver i princippet mere konkurrence, hvilket igen giver forbrugerne flere valgmuligheder, lavere priser, bedre service og adgang til nye varer.

Danmark importerer i dag samlet set landbrugsvarer til en værdi af ca. 44 mia. kr. Værdien af fødevarerimporten er dermed fordoblet siden slutningen af 1980'erne. Det er især fisk (8,7 mia. kr.), frugt og grønt (6,8 mia. kr.) samt kød og kødvarer (6,2 mia. kr.), som købes i udlandet. Alene importen af kød er mængdemæssigt steget fra knap 50.000 ton i 1988 til godt 250.000 ton i 2005.

De mange udenlandske fødevarer indebærer stigende udfordringer for myndigheder og virksomheder, idet fødevarerne kan bringe nye smittekilder og ukendte problemstillinger med sig.

- Styr på importerede fødevarer

Regeringen sætter fokus på importerede fødevarer. Regeringen har i den forbindelse iværksat en øget kontrol af importerede fødevarer, for på den måde bedre at kunne sætte ind, hvor problemerne erfaringsmæssigt viser sig at være størst. Det gøres bl.a. gennem årlige kampagner med dyberegående kontrol af importørernes egenkontrol.

Globaliseringen understreger betydningen af at holde fast i og udbygge fælles regler og standarder inden for EU. Det gælder også inden for andre internationale institutioner som WTO, OIE, WHO/FAO-organisationen, Codex Alimentarius samt det nordiske samarbejde. Danmark er et foregangsland inden for fødevarer sikkerhed og dyresundhed. Regeringen prioriterer derfor højt, at Danmark spiller en aktiv rolle og har mest mulig indflydelse i det internationale arbejde både i EU-regi og i andre internationale organisationer.

- Sikre fødevarer i en globaliseret verden

Kontrollen med fødevarer og de internationale regler og standarder for fødevarer kan udbygges og forbedres på tværs af landegrænser. Regeringen vil derfor fortsat prioritere Danmarks aktive deltagelse i internationale fora som EU og Codex Alimentarius. En international indsats og samarbejde på tværs af landegrænser er vejen frem, hvis forbrugerne skal have tillid til fødevarers sikkerhed og sundhed i en stadig mere globaliseret verden.

4. FORSKNING OG INNOVATION – TIL GAVN FOR FREMTIDENS SUNDHED, KVALITET OG SIKKERHED

Danmark skal opretholde sin position inden for produktion af fødevarer af høj kvalitet og sikkerhed. Der skal være fokus på de forskningsfaglige fyrtårne således, at forskningen fortsat kan frembringe den nødvendige viden til at opnå bedre, sundere og mere ernæringsrigtige fødevarer.

I takt med velstandsudviklingen flyttes fokus fra kvantitet af fødevarer til kvaliteten af fødevarer.

Som en del af denne udvikling forventes det, at forbrugerne i stigende grad efterspørger velsmagende og sunde fødevarerprodukter, som forudsættes fri for sygdomsfremkaldende mikroorganismer og uønskede kemiske stoffer, og som er fremstillet på en etisk og forbrugeracceptabel måde.

Det er afgørende, at Danmark fortsat afsætter betydelige forskningsmidler til fødevarerforskningen bl.a. med henblik på at skabe et grundlag for udvikling af nye produkter og på at identificere ny viden om sammenhængen mellem kost og sundhed. Der skal udvikles effektive metoder til forebyggelse, diagnostik og kontrol, som kan danne grundlaget for bedre fødevarer kvalitet og fødevarer sikkerhed. Herudover skal forskning give mere viden om bekæmpelse af husdyrsygdomme.

I forbindelse med den igangværende universitetsreform fusionerer Danmarks Fødevarerforskning med Danmarks Tekniske Universitet. Danmarks Tekniske Universitet udgør med sin brede teknologiske og biologiske basis det nødvendige bindeled, der kan behandle problemstillinger, der peger både tilbage i primærproduktionen, indad i forhold til levnedsmidlernes produktion og ernæringsmæssige betydning, og fremad i forhold til befolkningens sundhed og livsstil. Danmarks Fødevarerforskning spiller en afgørende rolle i at sikre denne brobygning, og det er derfor, at regeringen har valgt at placere Danmarks Fødevarerforskning på Danmarks Tekniske Universitet.

Samlet set betyder universitetsreformen på fødevarerområdet, at forskningen samles på 3 universiteter, hvor den i dag er spredt på 7 forskellige steder. Det indebærer en række fordele – herunder bedre muligheder for at deltage i større forskningsprojekter, en styrket kompetence og konkurrencedygtighed internationalt samt bedre muligheder for at koordinere fødevarerforskningen.

For yderligere at styrke det tværinstitutionelle samarbejde på jordbrugs-, fødevarer- og ernæringsområdet oprettes Det Nationale Fødevarerforum, som skal bestå af repræsentanter fra universiteternes ledelse. Denne centralt placerede kontaktgruppe skal blandt andet koordinere forskningsaktiviteter, drøfte uddannelsesbehov og sikre forbrugernes, myndighedernes og fødevarerproducenternes synspunkter.

4.1. Fremme udviklingen af kvalitetsfødevarer

Forbrugernes valgmuligheder afhænger, som tidligere omtalt, af tilgængeligheden og udbuddet af fødevarer af forskellig kvalitet. Mange forbrugere har en travl hverdag, og har ikke altid tid til at tilberede maden fra bunden. For mange falder valget derfor ofte på en hel eller delvis færdigfremstillet fødevarer. Der tegner sig et billede af »slow food« i weekender og »fast food« i dagligdagen.

»Convenience food« er en bred fællesbetegnelse for halvfabrikata, delvis færdigfremstillede fødevarer, som fx færdige sovse, udskåret og marineret kød, frosne grøntsager og færdigsnittet grønt samt færdigretter, som blot skal opvarmes. Det er vigtigt, at der i denne fødevarer kategori findes sunde, sikre og nærende valgmuligheder. Regeringen vil i samarbejde med forbrugerne og fødevarerbranchen arbejde for mere forskning og udvikling for at fremme gode og sunde måltider – herunder anvendelsen af nordiske råvarer.

- Fremme udviklingen af sunde convenienceprodukter, herunder sund »hurtig-mad«

Innovationsprojekter, der sigter på at udvikle sunde convenienceprodukter, herunder produkter egnet som mellemmåltider, skal fremmes. Udvikling af sunde convenienceprodukter vil i de kommende år blive prioriteret under innovationsloven ud fra ansøgningens kvalitet, effekt og relevans herunder nyhedsværdi

Regeringen deltager aktivt i arbejdet under Nordisk Ministerråd med at fastholde og videreudvikle de gode, sunde nordiske råvarer og er optaget af, at der også i Danmark fortsat er fokus på kvalitetsfødevarer.

- Fokus på kvalitetsfødevarer

Inden for rammerne af det kommende landdistriktsprogram vil regeringen understøtte videreudviklingen af kvalitetsfødevarer, herunder også økologiske kvalitetsfødevarer, og fødevarer med egnspecifikke kendetegn.

- *Innovationen i fødevarerindustrien skal fremmes*

Regeringen vil fremme innovationsprojekter, der sigter på at udvikle og øge udbuddet af kvalitetsprodukter. Udvikling af kvalitetsprodukter og nyudvikling af råvarer vil derfor i de kommende år blive prioriteret under innovationsloven ud fra ansøgningens kvalitet, effekt og relevans, herunder nyhedsværdi, til gavn både for den danske forbruger og for eksporten.

4.2. Bioteknologisk forskning

Bioteknologien giver nye muligheder for udvikling af bedre råvarer, mere forudsigelige, præcise processer og nye kontrolmetoder. Den moderne bioteknologi bidrager til at udvikle danske fødevarer med bedre ernærings- og kvalitetsegenskaber og højere fødevarerikkerhed. Med den stigende mængde af prisbillige produkter fra andre lande er den danske standard på fødevarerområdet afgørende for de danske produkters konkurrencedygtighed på markedet.

- *Forbedret fødevarerikket og fødevarerikkerhed*

Nye effektive teknologier, der kan fremme indholdet af positive indholdsstoffer og forebygge indhold af skadelige stoffer er et strategisk vigtigt satsningsområde med henblik på at forbedre både fødevarerikket og fødevarerikkerhed.

- *Øget viden om råvarerne og fødevarerne*

Viden om naturlige processer i råvarer og fødevarer skal styrkes for at kunne dokumentere, at vi producerer sunde fødevarer af høj kvalitet og høj fødevarerikkerhed.

- *Støtte til forskning og udvikling af nye biologiske og teknologiske principper*

Regeringen vil støtte forskning i nutrigenomics og udvikling af nye biologiske og teknologiske principper bl.a. med henblik på at udvikle sundhedsfremmende produkter.

Det er en forudsætning for anvendelse af bio- og genteknologi til udvikling af fødevarer, at det kan dokumenteres, at anvendelsen ikke indebærer en risiko for hverken menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet. Hvis forbrugernes skepsis over for anvendelse af bio- og genteknologi inden for fødevarerområdet skal mindskes, er det vigtigt, at fødevarerindustrien kan påvise klare og dokumenterbare fordele ved teknologierne, at der er en reel merværdi eller samfundsnytte forbundet med disse og at det sker på en etisk forsvarlig og forbrugeracceptabel måde.

Vi bør tage stilling til og se mulighederne i fødevarer fremstillet ved hjælp af genteknologi – fx fra genetisk modificerede planter. Dette eksempelvis når det gælder udvikling af foder til landbrugets husdyr, som kan nedbringe belastningen af vandmiljøet med næringsstoffer. Vi bør have et nuanceret syn på anvendelsen af genteknologi til fremstilling af fødevarer og vurdere relevansen af produkterne i hvert enkelt tilfælde.

- *Støtte til forskningen og udviklingen af samfundsgavnige GMO-afgrøder*

Regeringen vil støtte forskning og udvikling i samfundsgavnige GMO-afgrøder, herunder afgrøder til gavn for den tredje verden.

- *Mere samfundsgavnlig anvendelse af GMO*

Regeringen vil i EU arbejde for en mere samfundsgavnlig anvendelse af teknikken med GMO-afgrøder, ikke mindst over for landbruget i den tredje verden.

4.3. Fremme udviklingen af sikre fødevarer

Danmark skal opretholde og udbygge sin position inden for produktion af fødevarer af høj sikkerhed, da dette er et krav fra de danske forbrugere og en vigtig konkurrenceparameter i international handel. Danmark har en række forskningsfaglige fyrtårne indenfor kemisk og mikrobiologisk fødevarerikkerhed. Det er nødvendigt for Danmark at opretholde forskning på et højt niveau for at sikre bedst mulige vilkår for forbrugerne og af hensyn til fødevarerhvervet såvel

som de nationale myndigheders indsats på dette område. Sidstnævnte indsats foregår i stigende grad i internationale fora, hvor kravet til videnskabelig dokumentation er stigende.

- *Fødevarer sikkerhed med globalt udsyn*

Regeringen vil støtte forskning og udvikling i fødevarer sikkerhed, som kan sikre de danske forbrugere, samtidig med at det gavner lande, fx i den tredje verden, som ønsker at eksportere fødevarer til Danmark.

4.4. Bekæmpelse af husdyrsygdomme

Samfundsudviklingen har medført ændrede demografiske og landbrugsproduktionsmæssige forhold, øget rejseaktivitet og en øget samhandel med levende dyr og fødevarer. Parallelt med denne udvikling er der gennem de senere år dukket nye infektioner op eller infektioner er blevet reintroduceret. Det har medført, at der er betydelig større risiko for, at sygdomme blandt husdyr meget hurtigt får global betydning. Det er nødvendigt for Danmark at reagere prompte på, hvad der sker globalt for at undgå udbrud af alvorlige husdyrsygdomme i landet.

- *Overvågning og bekæmpelse af alvorlige husdyrsygdomme (herunder fugleinfluenza)*

Der afsættes forskningsmidler, der skal sætte Danmark i stand til at øge monitorerings-, kontrol-, og bekæmpelsesindsatsen for en række alvorlige sygdomme hos husdyr og vildt.

AFRUNDING

Samlet set skal fødevarerpolitikken være vedkommende for forbrugerne. Regeringen vil sikre en god og konstruktiv dialog med fødevarerproducenter, virksomheder og detailhandel. Fødevarerpolitikken skal være kendetegnet ved et skarpt fokus på sundhed, kvalitet og sikkerhed, som en forudsætning for forbrugernes trivsel og samfundets vækst.

Hermed slutter redegørelsen.
